

Hlas Nového Mesta

ROČNÍK XXXI. ČASOPIS OBYVATELOV MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-NOVÉ MESTO, SEPTEMBER/2021

Trnavské myto je teraz príjemnejšie

Čo radi psychológ rodičom?

Pred storočím v Novom Meste vyrábali transformátory

Milí Novomešťania,

v lete čas beží akosi rýchlejšie, napriek tomu, že dni máme dlhšie. Možno je to tým, že ich prežívame oveľa intenzívnejšie, nielen počas dovolenky, ale aj pri práci. Tradične - a celkom logicky - sú letné mesiace obdobím, kedy mestská časť realizuje veľké množstvo rekonštrukcií a opráv v školských budovách, na cestách aj chodníkoch. Pracuje sa aj na výstavbe športovísk, parkov a na úpravách mestskej zelene. Pravda, niektoré zmeny sa plánujú a pripravujú dlhšie, ich výsledky sa prejavajú až na jeseň alebo neskôr. No keď sa po prázdninách vrátia deti do školy a dospelí do práce, nesporne si všimnú vo svojom okolí mnoho nového.

Život v školách sa ani cez prázdniny úplne nezastavil. Mnohé deti využili možnosť doplniť si vedomosti v programoch a kurzoch, ktoré im základné školy ponúkli. A určite sa potešili aj osobným kontaktom so spolužiakmi, veď práve tie im počas dištančného vzdelávania najviac chýbali.

Už istý čas vám postupne predstavujeme prevádzky, ktoré poskytujú služby v novomestskej tržnici. Aj keď sa náš spôsob života v posledných rokoch zmenil, za niektorými tovarmi tradične chodievame práve do tržnice. Budova už čosi pamätá, udržiavať v chode staršie technológie nie je vždy jednoduché. Okoloidúci však oceňujú obnovené nátery strechy a výdychov, vysadené stromy, zníženie vizuálneho smogu i väčší poriadok v okolí. Mnohí sem radi zájdu na stupavskú kapustu, iných lákajú krásne kytice alebo originálne občerstvenie... Trnavské mýto všetkých víta príjemnými novinkami.

Opatrne sa rozbieha kultúrny život v meste, aj v našom časopise nájdete zopár pozvánok. Dúfajme, že vďaka vyššiemu počtu zaočkovaných Bratislavčanov budeme môcť septembrové podujatia navštíviť a potešiť sa z umeleckých výkonov.

Prajem vám príjemné čítanie!

Rudolf Kusý

Z obsahu čísla:

Pri opravách komunikácií myslíme aj na zeleň **str. 5**

Škôlkari tancovali na latinské rytmy **str. 9**

Živé modely našiel maliar na ulici **str. 13**

Na bicie túžil hrať od detstva **str. 14**

Aký bude vinársky ročník 2021? **str. 17**

Kultúrne podujatia sa opatrne vracajú **str. 18**

Obálka:

Aj u nás majú cyklisti čoraz viac možností
Snímka Jana Plevová

Vydáva Mestská časť Bratislava-Nové Mesto,
IČO: 00603317

Adresa: Miestny úrad Bratislava-Nové Mesto,
Junácka 1, 832 91 Bratislava,
tel.: 02/4925 3136, redakcia: hlas@banm.sk,
inzercia: tlac@banm.sk, www.banm.sk/casopis/
Mesačník, dátum vydania 31. 8. 2021,
obyvateľom mestskej časti sa distribuuje bezplatne.

Redakčná rada:

Predseda: Mgr. Rudolf Kusý,
členovia: Mgr. Branislav Filipovič, MBA,
Ing. Libor Gašpírik, JUDr. Tomáš Korček, PhD.,
Vladimír Volf, Mgr. Peter Weiss, Ing. Jana Škutková,
Mgr. Marek Tettinger,

tajomník: Mgr. Ján Borčín.

Jazyková úprava: Mgr. Zuzana Ščibranyová.

Grafická úprava: Martin Lovas.

Tlač: Komárňanské tlačiarne spol. s r. o.

Náklad: 24 200 výtlačkov. Číslo 9/2021.

ISSN 1339-7990. EV 3920/09.

2. september je Svetový deň prvej pomoci

Vravíte, že by ste si netrúfali poskytnúť ju? Náhoda býva zlomyselná. Čo keď vás práve v tento deň nečakane postaví do roly záchrancu? Stačí, aby staršiemu pánovi na chodníku pred vami prišlo nevoľno. V poslednej chvíli pred pádom ho zachytíte a rozhlíadnete sa. Nikde nikoho. Klaknete si k nemu, no na otázky neodpovedá. Dýcha vôbec? Našťastie, dnes nosíme pri sebe mobily. Áno, 155. Žena na linke vás inštruuje, ako postupovať. Pri masáži srdca vás strieda ďalší dobrovoľník. Ale to už pri obrubníku brzdi sanitka. Podávate zdravotníkom pánovu kabelu. Je po skúške...

Štyridsat'ročná ikona sa opäť nadýchla

Aj vám sa zdá, akoby novomestská tržnica a jej okolie ožilo? To, pred čím sme doteraz skôr klopili zrak, odtiaľto postupne mizne a tento dôležitý priestor rozžiari nové farby. Štyridsat'ročná ikona Nového Mesta sa opäť nadýchla a krok po kroku dostáva novú šancu. Zmeny, ktorých sme svedkami v posledných mesiacoch, sú toho dôkazom.

„Tržnica je oproti dobe pred roka iná hlavne v tom, že je čistejšia, má víziu a smer, kam by sa mala v budúcnosti uberať,“ hovorí Vladimír Mikuš, riaditeľ EKO-podniku VPS, ktorý je správcom Novej tržnice. Z jej priestorov zmizli staré stánky, ktoré boli roky opustené a nefunkčné. Výrazne sa zredukoval počet vinární zo 14 na 4. „Taktiež sa nám spoločne podarilo tržnicu vyčistiť a zbaviť nelegálnych reklám, vypovedať nevhodné zmluvy, odstrániť z nej všetky billboardy, vypnúť megaobrazovku na streche, doplniť okolie o novú zelenú plochu, na ktorej sa vysadili kvety, rastliny a kríky spríjemňujúce bezprostredné okolie,“ dopĺňa predseda komisie novomestského miestneho zastupiteľstva pre tržnicu Libor Gašpírik, ktorý oceňuje, že po nástupe nového vedenia EKO-podniku sa tržnica konečne začala renovovať.

Červená farba je od počiatku symbolom tržnice. Rokmi aj tá však vybledla, preto potešil nový náter strechy, výduchov či fasády pri vchodoch, ktorý jej vrátil svieže odtiene. „A ikonické výduchy vzduchotechniky pred budovou tržnice,

ktoré boli rokmi skorodované a ohrozovali okoloidúcich chodcov, sme opravili,“ dodáva riaditeľ Mikuš. EKO-podnik tiež lokálne opravuje strechu, aby nedochádzalo k zatekaniu.

Živo nie je len v tržnici a v okolí, ale aj priamo na jej streche. „Podarilo sa nám tu rozbehnúť chov novomestských včiel,“ spresňuje predseda komisie Gašpírik. V júli sa včielky za dôveru odvdčali prvým chutným medom.

Samozrejme, cieľom všetkých zmien je pritiahnuť do tržnice čo najviac predajcov aj zákazníkov. Proklientský prístup cítiť aj z ďalších noviniek: Návštevníci, ktorí v tržnici nakúpia súhrnne aspoň za 15 eur, majú hodinu parkovania zadarmo. Zrušil sa poplatok za používanie WC a zabezpečilo sa aj rýchlejšie internetové pripojenie. O väčšiu čistotu priestorov sa postará nová technika. „Kúpili sme nové čistiace autíčko na umývanie interiéru a interiérovú plošinu na vnútornú údržbu,“ informuje riaditeľ Mikuš.

Okrem červenej dominuje okoliu tržnice aj živá zelená. K čerešňiam pilkatým, ktoré tu vysadil EKO-podnik, a k novému kvetinovému záhonu pribudlo začiatkom mája päť vzrastlých platanov. „Keď som sa stal poslancom, oslovil som primátora Matúša Valla, či by nebolo možné postupne nahrádzať rozpálené šedivé asfaltové plochy v Bratislave za zeleň. Spoločne sme vytipovali viacero miest a pustili sme sa do práce. Jedným z takýchto miest bolo aj Trnavské mýto. Hlavné mesto tu

Osvieženie priniesla do okolia tržnice aj nová zeleň. K čerešňiam pilkatým pribudol nový kvetinový záhon a päť vzrastlých platanov.

realizovalo pekný a prospešný projekt – vysadili sa tu veľké platany do špeciálnych jám, vymenil sa asfalt za vodopriepustnú dlažbu, osadili lavičky, smetiaky a vysadili trvalky pod stromami. Mŕtve miesto, cez ktoré ste chceli len rýchlo prebehnúť, sa zmenilo na nepoznanie,“ hovorí miestny a mestský poslanec Jakub Mrva. Ako zdôraznil, dospelé stromy budú rýchlo poskytovať tieň, ktorý je tu vzácny. „Zároveň budú ochladzovať okolie a veľmi výrazne skrášlili aj susedstvo samotnej Novej tržnice.“

Každá zmena, samozrejme, niečo stojí. Na koľko vyšiel hlavné mesto nákup platanov, výsadba a ďalšie súvisiace práce? „Už vyfakturované práce sú vo výške 114 126 eur s DPH. V cene ešte nie sú zahrnuté údržbové práce, ako zálievka, odburinenie a pod. Tie budú fakturované až na konci roka,“ informoval nás magistrát. Čo sa týka nákladov EKO-podniku VPS na zrealizované, ale aj ďalšie pripravované rekonštrukčné práce, podľa riaditeľa Mikuša miestne zastupiteľstvo schválilo na budovu tržnice súhrnne 247 tisíc eur.

Modernizácia takéhoto náročného objektu je behom na dlhé trate. Aj preto má Nové Mesto už teraz pripravené ďalšie kroky. Popraskané sklá na fasáde nahradia nové. „Na tento rok sme naplánovali ich výmenu v spodných častiach budovy,“ informuje Vladimír Mikuš. Pribudne tiež nová chladiaca veža, ktorá bude napojená na vzduchotechniku, aby počas letných mesiacov bolo možné budovu lepšie vychladiť. Poteší aj rekonštrukcia toaliet pre potreby imobilných návštevníkov či nový prebaľovací pult pre mamičky s deťmi.

Pokračovanie na s. 4

Nová tržnica, ktorá na Trnavskom mýte vyrástla začiatkom 80. rokov, je dielom architekta Ivana Matušíka.

Dokončenie zo s. 3

Cieľom je zvyšovať aj bezpečnosť v tržnici a jej okolí – EKO-podnik preto ponúkol mestskej polícii, aby si priamo

Takto by v budúcnosti mohol vyzerat' interiér tržnice podľa nového dizajnu manuálu.

v budove vybudovala svoju pobočku. A o tom, že sa to s tržnicou myslí vážne, svedčia aj nový dizajn manuál interiérových prvkov a digitalizácia výkresov tržnice – dôležité dokumenty pre potreby prípadnej ďalšej modernizácie.

Nová tržnica dostala novú šancu. Dajte jej ju aj vy.

Ján Borčín, snímky Jana Plevová

Miestne zastupiteľstvo rokovalo aj počas prázdnin

30. zasadnutie miestneho zastupiteľstva sa uskutočnilo v dňoch 29. júna a 13. júla. Program rokovania zahŕňal viac ako tri desiatky bodov.

- Novomestskí poslanci schválili vyhlásenie obchodnej verejnej súťaže na prenájom sociálno-prevádzkovej budovy k cyklistickému štadiónu. Touto cestou by chcela mestská časť nájsť spoľahlivého partnera, ktorý by v uvedenom priestore prevádzkoval zariadenie poskytujúce služby sociálnej starostlivosti. Lehota na doručenie súťažných návrhov bola stanovená do 30. 9. 2021.

- V rozpočte mestskej časti na rok 2021 boli rozpočtové prostriedky v časti bežných výdavkov zvýšené o sumu takmer 1 milión eur. Najväčšia časť z týchto financií pôjde na opravu povrchov komunikácií a chodníkov, nákup a výsadbu drevín, ako aj realizáciu opráv v školských zariadeniach počas letných prázdnin. V časti kapitálových výdavkov ide o zvýšenie rozpočtových prostriedkov o približne 470-tisíc eur. Z nich viac ako 200-tisíc eur je určených na 2. etapu úprav komunikácie a dobudovanie chodníka pozdĺž

Bárdošovej ulice. Na vybudovanie športoviska na Pionierskej ulici pôjde 70-tisíc eur a ďalšie prostriedky sú určené na potrebné investície do základných a materských škôl.

- Miestne zastupiteľstvo schválilo podanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok z Integrovaného regionálneho operačného programu, aby bolo možné realizovať projekt rozšírenia kapacít tried Základnej školy na Odborárskej ulici.

- Poslanci vzali na vedomie priebežnú informáciu o stave sčítania obyvateľov. Uvádza, že v Novom Meste sa celkovo sčítalo vyplnením elektronického formulára alebo formou asistovaného sčítania 40 892 obyvateľov, t. j. 86,3 % z odhadovaného počtu obyvateľov. Oficiálne výsledky sčítania vyhlási Štatistický úrad SR po administratívnom sčítaní zvyšných obyvateľov z registra fyzických osôb, o ktorých nájde údaje aj v iných štátnych registroch.

Podrobné informácie a materiály k programu rokovania nájdete na stránke <https://banm.zastupitelstvo.eu/zasadnutia/>

Miestni poslanci sa predstavujú

Mgr. Edita Pfundtner

Mnohí ma už poznáte osobne, veď dlhé roky pôsobím vo verejnom živote. Okrem výkonu poslaneckého mandátu som riaditeľkou Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže.

Tu sa venujeme najmä poskytovaniu pomoci pri cezhraničných rodičovských únosoch detí, vymáhaní výživného zo zahraničia, medzinárodných osvojení detí a odobratiach detí zahraničnými sociálnymi orgánmi.

Priestor v našom časopise by som rada využila na predstavenie pracovných aktivít v prospech mestskej časti. Aktuálna situácia súvisiaca s ochorením CO-

VID-19 priniesla nové nároky na rozpočet mestskej časti a výrazne ovplyvnila aj prácu poslancov. Zasadnutia zastupiteľského zboru i komisií sa presunuli do online priestoru, obmedzili sa osobné kontakty. V tomto volebnom období som predsedníčkou komisie na ochranu verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov miestneho zastupiteľstva, ktorá je príslušná na skúmanie majetkových priznaní. Okrem toho pôsobím v komisii finančnej, pre správu a nakladanie s majetkom.

Prioritne som sa zamerala na podporu našich školských a predškolských zariadení. Ako členka rady školy na Cádrovej ulici (Kramáre) a obyvateľka Koliby podporujem investície do vzdelávania a výchovy. Veľmi dobre rozumiem problémom, ktorým čelia mladé rodiny, usilujem sa preto o väčší počet

miest v škôlkach i školách pre malých Novomešťanov.

Dlhodobo presadzujem zlepšovanie dopravnej infraštruktúry v Novom Meste, opravy a rekonštrukcie ciest. Som rada, že v spolupráci s Magistrátom hlavného mesta SR Bratislavy sa nám podarilo umiestniť merače rýchlosti na Podkolibskej ulici a prispieť k bezpečnejšej premávke. Verím, že dobré a bezpečné cesty sú alfou a omegou riadneho fungovania mesta a zárukou rozvoja jeho častí.

Mám radosť, keď som prítomná pri dôležitých udalostiach vášho života. Už jedenásty rok sobášim novomanželov a vítam novorodencov. Novomešťania sú aktívnymi obyvateľmi Bratislavy, spoločne tu vytvárame príjemné prostredie pre život ľudí v každom veku.

Kontakt: edit.pfundtner@gmail.com

Príspevky poslancov miestneho zastupiteľstva vyjadrujú osobné názory autorov. Redakcia do ich obsahu nezasahuje.

Leto je čas zmien. Opravujeme cesty, školy aj športoviská

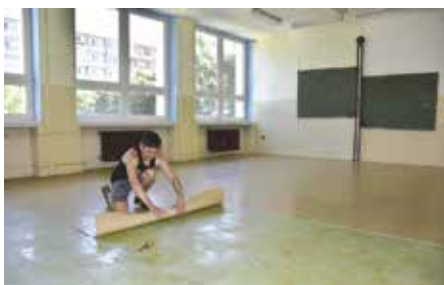
Stredisko kultúry na Vajnorskej ulici už láka obyvateľov k návšteve kultúrnych podujatí podstatne modernejšou a estetickjšou podobou. V rámci celkovej rekonštrukcie budovy sa o stavebnú úpravu vstupných priestorov postaral investor objektu, v ktorom naša kultúrna inštitúcia sídli. Mestská časť zabezpečila nové vybavenie interiéru vstupnej haly, sociálnych zariadení pre verejnosť a tiež rekonštrukciu veľkej sály. Dôležitou zmenou je, že v novej podobe sa stredisko kultúry stalo bezbariérovým kultúrnym stánkom, vrátane sociálnych zariadení pre imobilných návštevníkov. Prvé spoločenské podujatia v obnovených priestoroch sú plánované už na september.

Už začiatkom júla sa rozbehla prestavba budovy Základnej školy Riazanská, kde vzniknú dve triedy pre pridruženú Materskú školu na Letnej ulici. Stavebnými úpravami sa vytvorí nielen miesto pre 40 malých predškolákov, ale rozšíri sa aj kapacita učební základnej školy.

Opakujúce sa havárie vonkajšieho rozvodu studenej vody trápiť učiteľov i žiakov Základnej školy Cádova. Mestská

časť preto pristúpila ku komplexnému riešeniu situácie a vybudovala v škole nový vonkajší rozvod vody, ktorý umožní pružnejšiu reguláciu jej prívodu do jednotlivých objektov v školskom areáli.

Parkovisko na Nobelovej ulici zrealizovala mestská časť podľa projektu, do ktorého zapracovala požiadavky miestnych obyvateľov. Parkovacie plochy boli doplnené o tri ostrovčeky zelene. Na pozemku vo vlastníctve mestskej časti pribudla aleja stromov, aby zlepšila klimatické pomery a redukovala akumuláciu tepla na ploche parkoviska. Parkovacie plochy sú vytvorené z kombinácie betónu a sústavy roštov z recyklovaného materiálu vyplnených štrkom. Ich výhodami sú lepšia retenčná schopnosť, postupné

uvolňovanie vlhkosti do ovzdušia, nižšia miera zohrievania, ako aj tlmenie hluku.

V auguste sa začali práce na druhej etape rekonštrukcie komunikácie Bárdošova. Mestská časť opravuje cestu a buduje ďalší úsek chodníka. Jeho dobudovaním po celej dĺžke Bárdošovej ulice sa vytvorí bezpečné podmienky pre dochádzanie detí a rodičov do materskej aj základnej školy a bezproblémový prístup chodcov z Kramárov na Kolibu.

Počas júla a augusta pokračovali práce súvisiace s rozšírením Budyšínskej ulice, čo umožní parkovanie motorových vozidiel po oboch stranách. Rekonštrukcia sa uskutočňuje s maximálnym ohľadom na stromy a zeleň v blízkosti komunikácie. Súvislé výsadbové jamy poskytnú lepšie podmienky pre rast a zavlažovanie stromov.

Bezpečnejšie budú jazdiť motoristi, ale aj prechádzať chodci po Ovručskej ulici. Tu sa počas prázdnin pracovalo na výmene obrusnej vrstvy komunikácie a chodníkov a realizácii nového asfaltobetónového povrchu. Práce časovo nadviazali na rekonštrukciu teplovodov, aby sa predišlo zbytočným a dlhým rozkopávkam.

Práce časovo nadviazali na rekonštrukciu teplovodov, aby sa predišlo zbytočným a dlhým rozkopávkam.

(red), snímky Jana Plevová

Rekonštrukcie sa rozbehli na Vajnorskej i Račianskej ulici

Zlý stav ciest a chodníkov v našej mestskej časti nás trápi už roky. Postupne sa situácia zlepšuje, ale stále je čo doháňať. Predchádzajúce volebné obdobie sa nám podarilo dosiahnuť opravu viacerých novomestských komunikácií ako Bajkalská, Jeséniova, Hlavná, Podkolibská,

Limbová, Odborárska, Pionierska, Tomášikova. Minulý rok sme na spoločnom stretnutí s predstaviteľmi magistrátu presadili ďalšie opravy novomestských komunikácií, ktoré sa toto leto aj zrealizovali. Hlavné mesto tak zrekonštruovalo niekoľko ďalších úsekov chodníkov a ciest. K najvýznamnejším tohtoročným projektom v Novom Meste patrí úsek Vajnorskej ulice od Bajkalskej po ulicu Odbojárov, kde ide o opravu približne 3400 m² chodníkov a 8200 m² vozovky. Práce zahŕňajú opravu živичného krytu vozovky a chodníka, obrúb okolo stromov, realizáciu prídlážby a drenážnej jamy, ako aj výškovej úpravy vývodov inžinierskych sietí a obrubníkov. Vznikne tu taktiež nová cyklotrasa.

Rekonštrukcie sa dočkal tiež pravostranný chodník na Račianskej ulici v úseku od Pionierskej po Ursínyho ulicu. V tomto prípade ide o 3200 m² plochy a oprava spočíva vo výmene živичného krytu chodníka, realizácii prídlážby, oprave obrúb okolo stromov, výškovej úpravy vývodov inžinierskych sietí, ob-

rubníkov a realizácii drenážnej dlažby medzi stromovými štvorcami.

Práce, ktoré si, žiaľ, vyžadujú aj veľkú trpezlivosť vodičov, by mali byť v oboch prípadoch dokončené do 31. augusta. Termín sa môže zmeniť v závislosti od poveternostných podmienok alebo komplikácií zistených pri realizácii.

Tomáš Korček

Chodci na Kolibe majú zelenú

Koliba = luxusná milionárska štvrť, tam musí byť radosť žiť! Tento pohľad je, žiaľ, veľmi skreslený. My, čo tu žijeme, dobre vieme, že presný opak je pravdou. Kvalita verejných priestorov, ktorá je jedným

z hlavných ukazovateľov, ako sa na nejakom mieste žije, na Kolibe veľmi pokrívka. Úzke, rozbité cesty aj chodníky (ak vôbec existujú), navyše obsadené zaparkovanými autami, verejná zeleň v zúfalom stave. Všetko v dôsledku dlhoročnej absencie starostlivosti.

Po zvolení za mestského poslanca som sa rozhodol tvrdo zabojsť za zmenu tohto prístupu. Až do programového vyhlásenia primátora a mestských poslancov som dotlačil rekonštrukciu vrchnej časti Hlavnej ulice, na ktorej projekte sa v súčasnosti pracuje a pripravuje sa tiež revitalizácia priestoru obrátiska trolejbusov. Najvýraznejšou zmenou však bude obojstranná oprava chodníkov na Jeséniovej ulici od Tretej ulice až po obrátisko trolejbusov, pri presadení ktorej ma podporil kolega poslanec Jakub Mrva. Toto je hlavný peší ťah na Kolibe. Nachádzajú sa tu na pomer-

ne krátkej vzdialenosti od seba základná škola, škôlky, knižnica s voľnočasovým centrom, denné centrum seniorov, obchod, reštaurácia, park Gaštanica s detským ihriskom. Nie je potrebné sa medzi nimi presúvať autom, len sa musia vytvoriť vhodné podmienky, aby bol peší presun čo najpohodľnejší a najbezpečnejší.

Som veľmi rád, že sa prípravou opravy chodníkov na Jeséniovej zaoberali odborníci z Metropolitného inštitútu Bratislavy a použili k tomu princípy a štandardy Manuálu verejných priestorov. Samotná realizácia opravy bola rozdelená na dve časti. Lavostranný chodník sa opravil v letných mesiacoch, pravostranný sa opraví na jeseň. Celkovo sa opraví cca 1215 m² chodníka, pričom asfaltový povrch sa vymení za betónovú dlažbu, realizuje sa prídlážba, úprava vjazdov, výšková úprava vývodov inžinierskych sietí a obrubníkov. Chodník

popri obratisku trolejbusov sa rozšíril, lebo bolo ťažké tadiaľ prejsť. Dlažba je na rozdiel od asfaltu vodopriepustná, čo bude mať pozitívny vplyv na mikroklimu a stav verejnej zelene. Zelené plochy na Jeseňovej sa výrazne rozšíria na cca 160 m²

a vytvoria sa súvislé pásy na okraji chodníkov medzi stromami, ktoré nahradia rozbité betónové kvetináče. Stromy budú nahradené novou výsadbou a ich počet sa zvýši z 25 na 29. Na záver sa osadia stĺpiky proti nelegálnemu parkovaniu na chod-

níkoch. Výsledkom bude, že chodci na Kolibe konečne dostanú zelenú! A nielen tam – presadili sme aj opravy chodníkov na Starej Klenovej, Račianskej či Vajnorskej ulici.

Text a s snímka Martin Vlačíky

Obnovíme aj najstaršie hokejbalové ihrisko na Slovensku

Málokto vie, že v našej mestskej časti na Kramároch máme slovenský unikát. V areáli Základnej školy na Cádrovej ulici sa totiž nachádza najstaršie hokejbalové ihrisko na Slovensku. V roku 1981 tu vznikol hokejbalový klub pod názvom L. Guerera Bratislava, ktorý začal hrať súťažne v roku 1982, kedy vznikla aj prvá oficiálna hokejbalová súťaž. Názov klubu vznikol ako skratka dvoch novomestských ulíc – Ladislava Déryera a Guothovej, pretože práve z týchto ulíc sa tam najčastejšie stretávali novomestské deti a mládežníci. Ihrisko však po zmene spoločenských pomerov v roku 1989 postupne chátralo.

Na ihrisku začala pred niekoľkými rokmi na týždennej báze hrať skupina hokejbalových nadšencov z občianskeho združenia Rohan, ktorým vyhovovali jeho rozmery, ako aj krásny výhľad a prostredie, v ktorom je zasadené. Aj s mojou pomocou sa preto pustili do jeho opravy.

Zorganizovali sme viacero dobrovoľníckych brigád a malými krokmi dávali ihrisko postupne do poriadku. Bohužiaľ, práce nenapredovali očakávaným tempom, hlavne z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na kompletnú rekonštrukciu. Preto po dohode s vedením školy a dobrovoľníkmi do projektu vstúpila naša mestská časť a na júlovom miestnom zastupiteľstve sme schválili potrebné finančné prostriedky na jeho dokončenie. Na ihrisku budú dokončené opravy poškodených mantinelov, povrchu, osvetlenia, pletiva, pribudnú nové striedačky a bude kompletne zrekonštruovaný aj interiérový štadión. Ihrisko bude primárne slúžiť deťom zo škôlky a základnej školy v čase vyučovania a poobede do 17.00 hod.

Takto tento rok v Novom Meste pribudne ďalšie zrekonštruované hokejbalové ihrisko. Ako prvé sme v spolupráci s hokejbalistami z novomestského klubu Zie-

gelfeld obnovili v roku 2017 na Plzenskej ulici. Podpora športu má v našej mestskej časti dlhoročnú tradíciu a som rád, že ju tento rok opäť posunieme o krok ďalej.

Tomáš Korček

Nové Mesto zostáva jednou parkovacou zónou

Aj v týchto nevelmi priaznivých časoch máme všetci dôvod na radosť: **UBRÁNILI SME JEDNU PARKOVACIU ZÓNU V NOVOM MESTE!** V našej mestskej časti bude naďalej iba jedna zóna na parkovanie.

Čo to pre vás znamená? Novomešťan bude naďalej rezidentom v celom Novom Meste, pretože sme stopli rozdeľovanie mestskej časti na viac zón. Tak budeme všetci rezidentmi v celej mestskej časti a nielen v malej časti ulíc okolo svojho bydliska, ako presadzoval magistrát mesta Bratislavy.

Odmietli sme ďalší pokus o žmýkanie peňaženiek obyvateľov a aj týmto krokom sa im snažíme vrátiť dôveru, ktorú sme dostali vo voľbách. O tom, že to bol

**Novomešťan
bude rezidentom
v celom
Novom Meste**

skutočne boj o každú ulicu, svedčí tlak na zavedenie zón zo strany niektorých poslancov. 18. marca 2021 miestne za-

stupiteľstvo neschválilo zriadenie viacerých zón v mestskej časti. Vtedy sme netušili, že nás čaká ďalší boj o jednu zónu. Júnové miestne zastupiteľstvo muselo návrh na viac zón ešte dvakrát zamietnuť. Po prvom návrhu bol tento absurdný nápad zhodený zo stola, žiaľ, znovu bol predložený jedným poslancom, ktorý chcel rozčleniť mestskú časť na tri zóny. Miestne zastupiteľstvo muselo 29. júna 2021 hlasovať o tom istom bode dvakrát počas jedného dňa, keďže po zamietnutí zmeny v zonácii sa navrhnuté triedenie znovu dostalo do bodu Rôzne. Tam sme ho zastavili po druhýkrát. Verím, že je to pre vás dobrá správa – u nás sme naďalej všade doma.

Branislav Filipovič

Nečakané odchody

Letné mesiace priniesli, žiaľ, niekoľko udalostí, ktoré nás hlboko zasiahli.

Do umeleckého neba sa odobrali veľké osobnosti slovenskej i českej kultúrnej scény. Libuše Šafránková, Milan Lasica či František Nedvěd zostanú natrvalo zapísaní v spomienkach mnohých generácií divákov a poslucháčov. A je možné, že spomínaných pánov ste stretli aj osobne na niektorom z podujatí v Stredisku kultúry na Vajnorskej.

Ďalšie neradostné správy hovoria o náhlých úmrtiach osobností, ktoré pôsobili v našej mestskej časti.

15. júla 2021 vo veku 67 rokov zomrel slovenský politik, bývalý minister školstva Jaroslav Paška. Bol poslancom Národnej rady SR za Slovenskú národnú stranu v rokoch 1994 - 2009 a 2016 - 2020. V období rokov 2009 až 2014 pôsobil ako europoslanec a podpredseda parlamentného klubu euroskeptického frakcie Európa slobody a demokracie.

Vo volebnom období 2006 až 2010 bol Ing. arch. Jaroslav Paška členom Miestneho zastupiteľstva mestskej časti Bratislava-Nové Mesto a pracoval v komisii územného rozvoja, výstavby a infraštruktúry. Spolupracovníci z čias jeho pôsobenia v miestnej politike na neho spomínajú ako na zodpovedného a aktívneho poslanca, ktorý sa zasadzoval za riešenie požiadaviek občanov. Podľa ich slov býval slušným a rozvážnym diskutérom, rešpektoval názory svojich partnerov. O dianie v mestskej časti sa zaujímal aj neskôr, keď už pôsobil v Európskom parlamente.

So smútkom sa rozchádzali na prázdniny deti a učitelia zo Základnej školy na Riazanskej ulici. „19. júna 2021 nás navždy opustila naša pani učiteľka, kolegyňa a priateľka Anna Trsteniská. Dlhé roky bola súčasťou nášho kolektívu, všetci sme ju po-

znali ako úprimného človeka plného energie a odhodlanosti. Vyučovala telesnú výchovu, techniku a fyziku. Ešte deň pred smrťou sprevádzala žiakov na športovom podujatí, o to ťažšie je uveriť, že to bolo posledný raz,“ napísala nám riaditeľka školy Mgr. Katarína Čuntalová. Aktívna pani učiteľka neúnavne podporovala svojich malých zverencov a o ich úspechoch viackrát informovala aj na stránkach Hlasu Nového Mesta.

So slzami v očiach si minútou ticha uctili svoju dlhoročnú členku aj členovia Školak klubu na svojom výročnom stretnutí 26. júna. „Zažili sme spolu množstvo krásnych a veselých chvíľ, bude nám veľmi chýbať. Anička odišla, aby založila Školak klub v nebi, raz sa tam opäť stretneme,“ vyjadril svoje pocity vedúci klubu Peter Blaho.

Slovom, aj slnečné leto má svoje tienisté dni a udalosti, aj tie patria k nášmu životu.

Jana Škutková, snímka archív

Pomôžme deťom pri návrate do školy

Nástup do školy po prázdninách nie je jednoduchý pre deti ani pre rodičov. U detí sa môže spájať so stresom, nervozitou, úzkosťami. Napätie je pritom bežné, no netreba ho podceňovať. Posledný školský rok bol pre všetky strany mimoriadne komplikovaný a príprava dieťaťa na školské povinnosti má zmysel.

Nastavenie rutiny

Aspoň týždeň pred začiatkom školského roka pripomeňte dieťaťu, kedy sa vráti do školy. Pomôže vám napríklad viditeľne umiestnený kalendár s vyznačeným dátumom. Žiak tak bude mať akýsi kontakt so zodpovednosťou a úlohami. Postupne pripravte dieťa na veci, ktoré zvyklo vykonávať. Snažte sa upraviť režim spania tak, aby nenastal problém zo vstávaním. (Ideálna dĺžka spánku je 9 až 11 hodín pre deti vo veku 5 - 13 rokov a 8 až 10 hodín pre deti vo veku 14 - 17 rokov.) Nastavte rituály obliekania či raňajok tak, ako bolo dieťa zvyknuté. Dohodnite sa, ktoré úlohy spraví samo a kde mu pomôžete. Dobrým

nástrojom na odbúranie stresu zo školy je spoločný nákup školských vecí či oblečenia, kde deťom poskytnete podporu.

Spoločne môžete začať precvičovať písanie alebo čítanie. Nemusia to byť rovnako učebnice, píšete napríklad o zážitkoch z prázdnin, čítajte si navzájom niečo zábavné.

Rozprávajte sa o škole

Rozprávajte sa s dieťaťom o tom, ako sa cíti, keď má ísť školy. Detské pocity bývajú rôzne, najmä po dlhých prázdninách. Niektoré deti môžu budiť dojem, že sú nadšené, ale môžu tým skrývať úzkosť a obavy. Ak prejavia nadšenie, rozprávajte sa s nimi, na

čo sa tešia, najmä vtedy, ak počas prázdnin veľké nadšenie neprejavovali. V prvých náročných týždňoch si nájdite potrebný čas, rozprávajte sa s nimi, všimajte si viac ich správanie.

Ak už majú so školou skúsenosti, opýtajte sa, či ich niečo trápi a aké majú obavy. Uistite dieťa, že obavy sú v poriadku a spoločne ich môžete prekonať. Ak dieťa ide do škôlky alebo školy prvýkrát, pokojne sa spolu porozprávajte alebo si nakreslite príbeh - ako tam pôjde, čo ho čaká, čo bude robiť, ako môže získať nových priateľov. Komunikujte o predmetoch alebo zaujímavom programe, napríklad o športe či krúžkoch. Dostane tým už pred začiatkom školy pozitívny impulz, na čo sa môže tešiť, čoho sa zúčastní. Pripravte mu priestor na učenie a písanie úloh v príjemnom prostredí, kde bude rado pracovať.

Dieťaťu môže výrazne uľahčiť príchod do školy kamarát alebo spolužiak. Dohod-

nite sa a stretnite sa s nimi pred školou. Prípadne, nech chodia do školy spolu.

Podporujte dieťa, no zároveň mu nechajte priestor

Mnohí rodičia majú sklon nadmerne chrániť svoje deti. Je to prirodzené, treba však myslieť na to, že deti sa potom môžu cítiť obmedzované. Uistite dieťa, že ste tu preň a že ho budete vždy podporovať, ale zároveň mu nechajte dostatok priestoru na jeho realizáciu a presadenie sa. Poskytnite povzbudenie, no dôležité je nič nepreháňať. Dávajte dieťaťu najavo, že s vami môže hovoriť o všetkom. Podporujte ho v stretávaní sa s inými deťmi. Pomôže to ľahšiemu návratu do školy a tak tiež jeho medziľudským komunikačným schopnostiam. Veď vzťah k iným ľuďom je dôležitou zručnosťou, ktorú nemožno získať bez toho, aby ste dieťa nechali samo s inými deťmi.

Po nástupe do školy dávajte pozor na prejavy stresu

Sledujte, ako sa vaše dieťa adaptuje v škole. Príznakom stresu môže byť intenzívnejšie vyhľadávanie blízkosti rodičov alebo sa pokusy uniknúť z triedy. Môže vyzeráť nepokojne, plačlivo, ukazovať zvýšenú túžbu vyhýbať sa aktivitám, snaží sa dostať preč zo školy. U menších detí môžu byť varovnými signálmi napríklad cmúľaniu palcov, detská reč, môžete spozorovať aj zvýšenú náklonnosť k obľúbeným plyšovým hračkám. Ak takéto správanie pretrváva približne pol roka, oslovte triedneho učiteľa alebo školského psychológa. Pomôcť môžu aj odborníci v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP), ktorí poskytujú bezplatné poradenstvo vrátane psychologickej podpory.

Peter Weiss, Silvia Švecová
Snímka Silvia Švecová

Horúce leto spestrila „južanská“ párty

Keď v Bratislave zavládnu horúčavy, býva to náročné. No bez tejto kulisy by TROPICAL párty škôlkarov z Legerského asi nemala tú správnu atmosféru. Koncom júna rodičom ani deťom nevadilo, že sa teplomer vyšplhal na 35 °C, a slamené sukničky, kvetinové vecce, klobúky i havajské košele zmenili detské ihrisko na farebný svet z úplne inej zemepisnej šírky.

“Bábkové divadlo, koncerty či besiedky sú súčasťou výchovy a vzdelávania v materských školách a radi sa ich zúčastňujú aj rodičia. I keď online prenosy umožňovali sprostredkovať vystúpenia, nenaplnili očakávania žiadnej zo zúčastnených strán. Po uvoľnení opatrení vlády sme obľúbené aktivity opatrne obnovili. Veď deťom, rodičom aj personálu chýbalo niečo spoločné, čo predtým bývalo bežnou súčasťou nášho života. Rozhodli sme sa zorganizovať TROPICAL párty, lebo tento pojem zahŕňa všetko, čo sme aspoň na chvíľu chceli zažiť: rytmické melódie hawai a latino, šťavnaté ovocie, teplo, dobrú náladu aj radosť zo života,” priblížila zástupkyňa pre materskú školu Katarína Kleinová.

Na školskom dvore vyrástli palmy, pláž, plážový tikki bar či fotokútik s rekvizitami. A keďže každá veľká spoloč-

ská udalosť má mať vopred určený dress code, vstup bol podmienený doplnkom v podobe latino sukne, havajskej košele, náhrdelníkom či náramkom z kvetín. Túto požiadavku návštevníci radi splnili a spoločne sa postarali o nezameniteľnú atmosféru.

Vystúpenie šamaniek priblížilo deťom hru na netradičných hudobných nástrojoch, kúzelník Talostan rozdával balónové zvieratká od výmyslu sveta a pani učiteľka Ivetka maľovala obrázky na tvár. Do spoločného vystúpenia zapojili škôlkari svojich súrodencov a rodičov, čím roztancovali celý školský dvor. Po takom výkone každému padlo vhod osvieženie v podobe tropického ovocia, limonády, čapovanej kofoly aj nealkoholického piva.

„Som veľmi rada, že naše pozvanie prijali aj zahraniční hostia pôsobiaci na Slovensku. Pablo Elieser Gomez Calderon má bohaté skúsenosti s prácou s deťmi a presne vedel, akú hudbu pre ne vybrať. Spevák Lazaro de Jesús Hodelin Thomas z Kuby sa stal zlatým klincom programu. Malí aj veľkí si s ním zatancovali a zaspievali tie najznámejšie piesne patriace k horúcemu letu. Všetkým rodičom, sponzorom, členom OZ Zelená deťom, kolektívu materskej školy i vzácnym hosťom zo srdca ďakujeme za pomoc pri realizácii podujatia,” dodala pani Katka. Veselá TROPICAL párty sa teda vydarila nad očakávania a všetci dúfajú, že o rok si ju budú môcť zopakovať.

Jana Škutková, snímka Jana Plevová

Kontajnery pomôžu pri jesennom upratovaní

Na zber a likvidáciu nadrozmerného odpadu z domácností, ako sú kusy nábytku a podobné predmety, slúžia obyvateľom veľkoobjemové kontajnery. Aj túto jeseň budú umiestnené na stojiská uvedené v harmonograme od 10. h, uloženie odpa-

du je možné do 17.30 h. Nadrozmerný odpad musí byť rozobraný na jednotlivé diely a potom uložený priamo do kontajnera.

Je zakázané ukladať do kontajnerov elektrospotrebiče a elektronické prístroje, plynové spotrebiče, lieky, chemikálie,

oleje, farby a riedidlá, ropné látky a ich obaly, akumulátory, stavebný odpad, autoplasty či pneumatiky. Rovnako nie je možné umiestniť do nich recyklovateľný odpad (papier, sklo, plasty), bioodpad zo záhrad a konáre stromov.

Rozmiestnenie veľkoobjemových kontajnerov - vždy od 10. do 17.30 h

ulica	stojisko	termín
Teplická	roh Sliáčskej	1. 10. 2021
Sliáčska	konečná MHD	1. 10. 2021
Za kasárňou	pri trafostanici	5. 10. 2021
Ovručská	pri parkovisku	5. 10. 2021
Eudové námestie	pri parku	5. 10. 2021
J. C. Hronského	pri garážach	7. 10. 2021
Muštová	roh Horská (1. križovatka od Sliáčskej)	7. 10. 2021
Pri Bielom kríži	pri potoku	7. 10. 2021
Varšavská	pri garážach	12. 10. 2021
UNITAS, Šancová 23	vo dvore	12. 10. 2021
Družstevná	Kalinčiakova pri vjazde	12. 10. 2021
Škultétyho - Plzenská	parkovisko	14. 10. 2021
Bartošková - Športová	pred garážami	14. 10. 2021
Mestská - Osadná	pri parku	14. 10. 2021
Čsl. parašutistov	pri škôlke	19. 10. 2021
Jeséniova	pri HMÚ	19. 10. 2021
Odborárska	garáže pri ZŠ	21. 10. 2021

ulica	stojisko	termín
Pluhová	dvor č. 4 - 6	21. 10. 2021
Matúškova - Jaskový rad	roh ulíc	21. 10. 2021
Višňová	parkovisko	26. 10. 2021
Jahodová	pri detskom ihrisku	26. 10. 2021
Guothova	č. 9 - 11	26. 10. 2021
Magurská	č. 3 - 5	28. 10. 2021
Horská	roh Jurskej	28. 10. 2021
Koziarky	križovatka nad kovovýrobou	28. 10. 2021
Mierová kolónia	Tylova ul.	3. 11. 2021
Pri starom ihrisku	pri záhradách	3. 11. 2021
Záborského	stojisko pri parkovisku	3. 11. 2021
Brečtanová	roh Cesty na Kamzík	5. 11. 2021
Hrdličkova	č. 32 - súkromné parkovacie boxy	5. 11. 2021
Česká	roh Kukučínovej ul.	9. 11. 2021
Stará Klenová	podľa voľného miesta	9. 11. 2021
Budyšínska	podľa voľného miesta	9. 11. 2021

Earth Overshoot Day 2021 alebo Deň, kedy Zem minula svoje ekologické zdroje

29. júl 2021 bol dňom, keď dopyt ľudstva po ekologických zdrojoch a službách prevážil nad množstvom zdrojov, ktoré môže Zem v danom roku vyprodukovať. Tento deň je známy ako Earth Overshoot Day alebo v slovenskom preklade Deň, odkedy žijeme na ekologický dlh.

Tento deň závisí od rastúceho dopytu ľudstva po zdrojoch, dátum sa preto každým rokom mení a poväčšine skracuje... A to musíme ako ľudstvo čo najrýchlejšie zvrátiť.

Môžeme to urobiť len tak, že sa začneme zamýšľať a každým dňom myslieť viac a viac ekologickejšie, ekonomickejšie a hlavne ohľaduplnejšie k Zemi:

Zamyslieť sa, ako čo najviac šetriť energiami.

Zamyslieť sa, ako plytváme jedlom a vyhadzujeme ho.

Zamyslieť sa, ako navrhujeme a spravujeme mestá.

Zamyslieť sa, ako pomáhamo prírode prosperovať.

Hoci je mnohými ohlasované, zelené oživenie prichádza pomaly a stále prevláda bežný proces poháňaný krátkodobými politickými a finančnými cieľmi. Táto trajektória vždy vedie k nevládnuteľnému hospodárskemu riziku a uviaznutiu všetkých aktivít, ktoré sú nezlučiteľné so zmenou klímy a zvýšenými obmedzeniami zdrojov. Trvalá prosperita a blahobyt

si však vyžadujú vynaliezavosť na riešenie najaktuálnejšieho problému ľudstva - ekologického prekročenia.

Smutnou správou je ale dátum týkajúci sa Slovenska. Naša krajina už 13. mája 2021 minula svoje ekologické zdroje. Našťastie, dnes už existuje mnoho riešení na zvrátenie prekročenia a podporu biologickej regenerácie. Ale aj vaše každodenné zamyslenie a zmena správania môžu pomôcť.

Urobme spolu správny krok k #MoveTheDate
Vladimír Volf

Kvety sú symbolom tržnice

„Zem sa smeje kvetmi,“ hovorí básnik a má pravdu. Kvety sú ideálnym darom, ak neviete vybrať to správne prekvapenie. Kyticou nič nepokazíte. Naopak, môžete mnohé napraviť! Kvety najrôznejších druhov, farieb a vôní nás sprevádzajú veselými i smutnými udalosťami, ktoré prináša život. A sú aj akýmsi symbolom tržnice na Trnavskom mýte, kde ich nájdete u viacerých predajcov. Pani Broňa stretávame v jej kvetinárstve už takmer 30 rokov. Každý pracovný deň osobne dohliada na doručené kvety, často ich sama chodí vyberať.

Samozrejmosťou je úprava podľa želania a rada, ako sa o ne starať. O kvetoch pani Brone zákazníci hovoria, že vydržia naozaj dlho. Asi je to tým, že kvetiny miluje. Cítiť to pri jej práci aj v tom, s akou vášňou o nich rozpráva. Pri otázke, ktorú kvetinu má najradšej, bez váhania odpovie, že všetky. Pani Broňa miluje kvety odmalička, v kvetinárstve v tunajšej tržnici pomáha svojej mame. Aj ona bola kvetinarčka, kým otec sa venoval záhradníctvu. A láska ku kvetom jej ostala dodnes. Nezabúda ani na domácich pestovateľov, kúpiť si môžete napríklad slovenské slnečnice, kálie alebo elegantný Lisianthus.

Ruža je kráľovná kvetov

Krása ruže si ľudí podmaňuje odnepamäti a medzi zákazníkmi je najobľúbenejšia aj dnes. Je to pochopiteľné, práve ruža sa považuje za najstaršiu kultúrnu rastlinu v histórii ľudstva a má mimoriadne pestrú históriu. Podľa fosílnych nálezov sú ruže staré až 35 miliónov rokov. Dnes poznáme vyše 150 rôznych druhov. Ich pestovanie sa začalo pred 5000 rokmi, a to pravdepodobne v Číne. Počas rímskeho obdobia sa pestovali na Blízkom východe a používali sa ako konfety na oslavách, na liečenie, ale aj ako dôležitá súčasť parfumov. História si pamätá tiež vojnu ruží, kde biela znázorňovala rod Yorkovcov a červená Lancasterovcov.

Ale poďme naspäť do tržnice. Niet divu, že kvetinárstvo pani Brone má svojich dlhoročných zákazníkov. Mnohí z nich naučili kupovať kvety svoje deti a tie sem dnes chodia so svojimi rodinami. Každý kvetinár má svoj „rukopis“, akým upravuje kvety. Našej kvetinárke sa neraz stalo, že zákazníci navzájom pri nejakej udalosti spoznali, že kytice sú práve od nej. To určite poteší! Vrávi, že ak chcete mať kvalitné služby a ísť s dobou, musíte sa stále vzdelávať a sledovať aktuálne trendy.

Ako darovať kvety?

Kvety sú vhodné pri oslave narodenín, pri životnom milníku, ako poďakovanie, žiadosť o odpustenie. Kyticu môžete venovať niekomu, kto prežíva náročné obdobie. Kvety môžu byť doslova zázračné, ale aj pri ich darovaní platí etiketa. Tá sa, samozrejme, môže líšiť v rôznych krajinách alebo kultúrach. Preto si pri darovaní kvetov v zahraničí alebo obdarovaní cudzincov radšej zistíte zvyklosti v danej krajine. V Ázii, ako aj inde, symbolizujú napríklad biele kvety smutné udalosti a sú používané pri pohreboch. Naopak, červená farba je v Ázii symbolom života a šťastia.

Treba zvážiť aj počet kvetov, v mnohých krajinách je číslo 13 vnímané negatívne. V ázijských štátoch môže číslo 4 súvisieť s nešťastím (znie podobne ako „smrť“). Na Slovensku je pri darovaní do 10 kvetov správny nepárny počet. Ak ste sa rozhodli venovať ich viac ako desať, s nepárnym číslom sa až tak nemusíte trápiť. Pri darovaní je lepšie držať kvet alebo kyticu v ľavej ruke, pravá tak bude stále voľná na potrasenie rukou, pozdravenie. Do smútočnej kytice je vhodné dať párny počet kvetov.

Svoj význam má aj farba. Pri darovaní kvetov na slávnostnú príležitosť je možné zvoliť kvety v jasných, slávnostných farbách. Pri smutnej udalosti sú vhodné biele a žlté kvety. Pri romantických udalostiach je osvedčenou voľbou veľká kytica červe-

ných ruží. Ak chcete niekomu poďakovať a vyberiete kyticu v obľúbených farbách obdarovaného, určite budete za hviezdu.

Kvety v črepníku je vhodné darovať rodine alebo blízkym osobám, hodia sa aj pri prvej návšteve v novom byte. Pri darovaní nikdy nezabudnite odbaliť papier!

Spomeňme ešte, že v rámci zatraktívnenia služieb tržnice sa predajne kvetín presúvajú a odteraz budú umiestnené vedľa seba. Zastavte sa a kúpte nejaký kvet iba tak - pre radosť. Či už manželke, priateľke, mame, babičke, učiteľke... Kvetom sa jednoducho poteší každý. A pani Broňa radí, že tento rok sú najviac v kurze oranžové a zelené farby.

Peter Weiss, Libor Gašperík

NOVÁ
TRŽNICA
hľadáme nových nájomcov

trznica@ekovps.sk

**PREDÁVAJ
V NÁS**

NovaTrznica

Aj kameň potrebuje starostlivosť

Ak ste sa v posledných týždňoch prešli po Sibírskej ulici, mohli ste si všimnúť nedávno otvorenú predajňu. Jej sortiment nie je celkom bežný, ponúka totiž profesionálnu chémiu na kameň. Čo vlastne označenie chémie na kameň znamená, bližšie vysvetlil manažér prevádzky Igor Balašov: „Ide o chemické prostriedky ako sú impregnácie, čističe, laky, vosky, pečate, le-

www.akemi.sk

pidlá, tmely či silikóny. My sme sa zamerali výlučne na nemeckú značku AKEMI, ktorá sa môže oprieť o 80-ročnú tradíciu, ale aj vlastný intenzívny výskum a vývoj. Tieto výrobky sú určené a vyvíjané hlavne pre kamenársky priemysel a remeselníkov, no máme v úmysle ponúknuť ich aj bežným spotrebiteľom. Veď aj v domácnosti občas potrebujeme ošetriť kamennú podlahu či stôl, kuchynskú dosku, parapet, prípadne kamenné plochy v sanitárnych priestoroch. V exteriéri pomôžu pri údržbe terasy a záhradných cestičiek, bazénov, krbov, fasád alebo pomníkov. K dispozícii sú prípravky vhodné na pravidelnú starostlivosť o prírodný, ako aj umelý kameň.“

Kameň je ušľachtilý materiál, vytvorený a neraz aj opracovaný samotnou prírodou. Tomu, kto rešpektuje jeho vlastnosti, bude slúžiť veľmi dlho, pričom nestratí svoju originálnu krásu. Odborníci radia, že pred začatím používania je potrebné kameň

ošetriť impregnáciou a neskôr udržiavať jeho povrch vhodnými prípravkami. „Po pri impregnačných prostriedkoch do interiéru aj exteriéru dokážeme spotrebiteľom odporučiť čistiace prostriedky na odstránenie olejových a mastných škvŕn, machu a zelených povlakov, hrdze alebo vodného kameňa,“ hovorí pán Balašov. Dodáva, že personál počíta s tým, že sa človek potrebuje poradiť, aby zvolil to správne riešenie: „Nie je to vždy jednoduché, veď niektoré veci robí človek len zriedka. Udržiavame si prehľad o novinkách, aby bolo naše poradenstvo kompetentné.“

Potreby remeselníkov môžu byť náročnejšie aj špecifickejšie než požiadavky domácich majstrov. Predajňa však chce slúžiť najmä im, preto sa snaží ponúknuť všetko, čo k práci potrebujú. Sortiment epoxidových a polyesterových lepidiel, tmelov, špeciálnych silikónov dopĺňajú pečate, leštiace pasty, zvýrazňovače farby i lesku. (ib)

Termming v Novom Meste preinvestuje do modernizácie tepelného hospodárstva 4,5 milióna eur

Spoločnosť Termming, člen Skupiny ENGIE, od mája tohto roku realizuje rekonštrukciu tepelného hospodárstva v bratislavskej mestskej časti Nové Mesto. Modernizácia v celkovej výške 4,5 milióna eur by mala byť ukončená na jeseň 2022.

Spoločnosť Termming vyrába a distribuuje teplo vo viacerých slovenských mestách a obciach už od roku 1996. V júli 2019 prevzala do prevádzky aj tepelné hospodárstvo v bratislavskej mestskej časti Nové Mesto a v rámci koncesnej zmluvy sa zaviazala zmodernizovať vykurovací systém. Spoločnosť začala s modernizáciou už počas minulého roka, avšak vzhľadom na prekážky, ktoré vyplynuli z mimoriadneho stavu počas pandémie, bola nútená presunúť časť investičných plánov na tento rok.

Tepelné hospodárstvo v Novom Meste tvoria dve plynové kotolne s celkovým výkonom 22 MW, dve odovzdávacie stanice tepla a 15,5 km rozvodov tepla. Modernizácia v celkovej výške 4,5 milióna eur je rozdelená na dve časti:

1. Rekonštrukcia sekundárnych rozvodov ÚK a TV (ústredného kúrenia a teplej vody) napojených na Bratislavskú teplársku.

2. Rekonštrukcia dvoch kotolní a sekundárnych rozvodov ÚK a TV v časti Kramáre.

Práce na oboch častiach modernizácie sa začali v máji tohto roku. Prvá časť by mala byť ukončená v októbri 2021 a druhá o rok neskôr, v októbri 2022. Najväčší objem investičných prostriedkov bude využitý na výmenu sekundárnych rozvodov tepla. Zastarané rozvody sa postupne vymenia za nové plastové, využívajúce predizolovaný systém. Nové potrubie bude mať lepšie tepelnoizolačné vlastnosti, menšie riziko porúch a dlhšiu životnosť.

„Výmena rozvodov je spojená s rozkopávkami, ktoré môžu do určitej miery obmedziť život obyvateľov Nového Mesta. Výkopové práce sme sa preto snažili naplánovať na etapy, aby sme v čo najmenšej miere znížili komfort občanov. Harmonogram prác a odstávok je uverejnený na našej stránke. Výhodou nového plastového potrubia je, že jeho technologické

ké vlastnosti nám umožnili skrátiť časť rekonštrukcie a znížiť množstvo rozkopávok v mestskej časti. Po ukončení prác bude terén upravený do pôvodného stavu,“ hovorí Miroslav Pajchl, riaditeľ úseku výroby a distribúcie tepla v Skupine ENGIE.

Modernizácia tepelného hospodárstva prispieje k minimalizácii porúch a následných odstávok a k celkovému zastabilizovaniu dodávky energie. Vďaka výmene technológie a technických zariadení v kotolniach sa zefektívni výroba a distribúcia energie.

Živé modely medzi ľuďmi bez domova

Pozvánku na benefičnú dražbu obrazov akademického maliara Stana Trepča mi koncom mája poslala Hospitálska rehoľa sv. Jána z Boha. V miestnosti vedľa kaplnky som uvidela štyri obrovské portréty. Príbeh o tom, ako vznikli, našepká čosi o autorovi, ktorý pre nás poodhalil živé modely.

Prvá v tomto príbehu je pandémia koronavírusu. „Ľudia prestali chodiť do ateliéru, popri starostiach o zdravie nemysleli na umenie a Fond na podporu umelcov vyhlásil štipendium na pripravený projekt,“ vraví Stano Trepča. Idea sa rodila v konzultáciách s rodinou a priateľmi. Siahol aj do histórie, lebo citlivé umelecké duše odjakživa súcili s nepravosťou.

Hospitálska rehoľa sv. Jána z Boha. Ocitol sa v dennom centre pre ľudí bez domova a tu našiel ďalšie živé modely. Najstarší úplne mlčal. Zimomriavky vám chodia po chrbte, keď počúvate, že jeho životný príbeh sa počas maľovania uzavrel. Zomrel. „Ostatné obrazy boli hotové, už otočené, no tento som nevedel dokončiť. Stále som sa k nemu vracal. Sám som sa tomu ču-

tický. Tvári dominovali veľké oči, akosi som v nich videl, že ho každý oklamal, on sám bol nepriebojný a zostal bez prostriedkov. Bolo mi to ľúto, pripadal mi celkom inteligentný.“

Dievčinu s jasným pohľadom nazvime Katka. Kedysi bývala v Petržalkke. Na ulici je vraj kvôli bratovi, lebo ju pripravil o byt, keď mama zomrela. „Mal som päť modelov, jedného som však už nemaľoval. Ten maľuje sám, pod Michalskou bránou, keď je pekne. Je to Katkin priateľ, chcel byť maliar. Nedokončil ani umeleckú priemyslovku v Topoľčanoch, kde sa narodil. Jeho rodičia sa počas štúdia rozvážali, on sa potom túlal a prijala ho ulica.“

Vybral si aj Rómku z Košíc, no zdráhala sa fotiť. „Ponúkla, že si vymeníme čísla a ozve sa mi,“ usmieva sa Stano Trepča. Prezrádza, že fotkami si maliari pomáhajú už „od renesancie“. „Keď si živý model sám fotím, cítim fluidum, ktoré pri tvorbe potrebujem. Dobré svetlo, hlas, všetko je dôležité. Prinesená fotka to nemá,“ dodáva presvedčivo. Myšlienka o benefičnej pomoci ľuďom bez domova mu napadla, až keď už boli obrazy hotové. Dražba umeleckých diel pre mladých športovcov so zdravotným znevýhodnením pomohla, keď uvažoval nad tým, čo s obrovskými portrétmi. A sú aj v dokumente Marcela Hanáčka, preto ho maliar považuje za záverečie projektu.

„Ak by sa pandemická situácia opakovala, šiel by som do toho znova, ešte s lepšou koncepciou. Vo svete nie som prvý. V Brookline maľuje David Jon Kassan farebnými ceruzkami tiež ľudí bez domova. Je to realistická škola,“ uzatvára náš, slovenský autor. Katarína Šebejová

Tak mu napadli marginalizované skupiny. A portrét, sám o sebe z maliarskeho umenia už vyčlenený. Zvolil formát 100 x 80 cm, kým bežný je oveľa menší. Na projekt Nadrozmerný portrét marginalizovaných skupín na Slovensku získal štipendium koncom vlaňajška.

Akademický maliar Stano Trepča ľudí bez domova nepoznal. „Uvažoval som, že pôjdem na stanicu a v prvej etape si tam niekoho nafotím,“ vraví. Jednoduchý plán však na pandémiu doslova narazil. „Počas covidu na stanici nebol nikto, na ulici nebol nikto, zrazu nikde nebol nikto, koho by som si mohol odfotiť,“ konštatuje.

Bol trpezlivý, a tak mu v slnečný marcový deň roku 2021 zapózovala dievčina. Stála pred jedným z potravinových reťazcov v bratislavskej Vrakuňi. Vraj Andrea, povedali o nej. Sama prezradila len, že 10 rokov žije s mamou a bratom pod bratislavským Mostom SNP. Hoci jej zanedbaná kožná choroba na rukách vyzerala nebezpečne, predsa mal svoj prvý model. Tesne pred fotením dostala od jedného zo zákazníkov dar, jedlo a nápoj. Blažene zavrela oči, a taká je aj na obraze. „Málo, naozaj veľmi málo, doslova smietka z nášho stola stačí k veľkej radosťi niekoho iného.“

K ostatným priviedla Stana Trepča

doval, prečo sa toľko zapodievam práve týmto dedkom. Nakoniec som premaľoval pozadie, aby jeho výraz vynikol a nebol taký útrpný, vyčítavý. To som chcel eliminovať, lebo vyzeral ako zo zlého filmu. Potom mi prešlo hlavou, že tak na mňa pozrel môj otec, keď som ho naposledy navštívil. „Stanko, o týždeň sa už neuvidíme,“ povedal mi vtedy. A ja, akoby som zrazu z obrazu tušil, čo sa s mojím modelom deje,“ hovorí autor.

„Maľovanie nejde podľa plánu, je to skôr o pocitoch, ktoré zažívam,“ približuje. Muž s monoklom nespadol z bicykla, s niekým sa pochytil v nočľahárni. „Bol z Handlovej, žil v baníckej rodine. Viac nepovedal, tak rýchlo mi nedôveroval. Bol zo všetkých najvyšší a bol mi sympa-

Akademický maliar Stano Trepča žije a tvorí v Bratislave a súčasne v Krakove. Maľuje portréty, ikonické diela i zátišia. Narodil sa v roku 1961 v Novej Dubnici. Vyštudoval kováčstvo na Strednej umeleckopriemyslovej škole v Kremnici a reštaurovanie maľby na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave. V prípravke na kresbu a maľbu ho viedla docentka Gabriela Balažovičová, posledná asistentka maliara Jána Mudrocha. V 90. rokoch bol členom skupiny umelcov INAK, ktorá sa usilovala o vlastnú interpretáciu biblických námetov. Na prvej samostatnej výstave v bratislavskej Galérii Cyprína Majerníka predstavil v roku 1994 výsledky štúdia z dvojročného štipendia Ľudovíta Fullu. Vraví, že mu uvoľnilo ruky a v tvorbe sa mohol pokúšať o vlastnú identitu. Počúva príbeh svojich obrazov a snaží sa tak o rovnováhu medzi realistickým svetom, ktorý zachytáva, a abstraktným svetom, na ktorý myslí. Viac na www.stanotrepac.sk

Bubnovat' som sa učil počúvaním...

Napriek mladému veku má za sebou bubeník Jakub Valíček množstvo skúseností doma i v zahraničí. Túžba zamerať sa na špecifický spôsob džezovej interpretácie ho zaviedla študovať do Birminghamu. Vrávi, že škola dala jeho hre na bicie výraz i farbu, no zároveň získal množstvo dôležitých kontaktov. Na otázku, či ho susedia ešte zdravia, so smiechom odpovedal, že cvičebňu má v inej mestskej časti, takže so svojim okolím udržiava dobré vzťahy.

Ako sa mladý muž stane hráčom na bicie? Bola to prvá voľba alebo ste sa k bicím dostali cez iný hudobný nástroj?

Povedal by som, že bicie si vybrali mňa. Nepochádzam z hudobníckej rodiny, nikto nehral na hudobný nástroj a mali sme doma len pokazenú sestrinu gitaru. Na tej som sa čosi naučil sám, pričom som zistil, že mám asi dobrý sluch. Už v detstve som čoraz viac vnímal v hudbe bicie nástroje, svoju prvú sadu som si zostavil z vedier, na ktoré som búšil... (smiech). Ale v pätnástich som sa prihlásil na ZUŠ a postupne sa svojmu koníčku začal venovať hlbšie.

Ideálny príbytok pre bubeníka by bol asi rodinný dom v ústraní. Mali ste priestor na cvičenie, zniesli vaše experimenty rodičia? Ako to riešite dnes, keď žijete v bytovom dome?

Rodičia mali rodinný dom, dá sa povedať, že tolerovali moje bubnovanie. Už horšie to znášali staršie sestry, ktoré sa museli učiť na skúšky. Neskôr som cvičil v škole, tá mala na to vhodne vybavené priestory. A dnes si prenajímam skúšobňu, pretože doma sa naozaj cvičiť nedá.

Čo vás priviedlo k interpretácii džezovej hudby?

Po skončení gymnázia v Prešove som odišiel študovať na konzervatórium do Žiliny a popri ňom som na Žilinskej univerzite študoval bakalársky odbor hudobné umenie. Tu som účinkoval v bigbände Slovak Young Swing Generation pod vedením trombonistu Branislava Belorida a saxofonistu Mareka Pastiríka a otvorila sa mi možnosť spolupracovať s poprednými slovenskými džezovými hudobníkmi. Neskôr sme s hráčom na trúbku Lukášom Oravcom začali organizovať pravidelné džezové jam-sessions spojené s koncertom pozvaných hostí zo Slovenska, Čiech, ale aj Nemecka, Nórska či Veľkej Británie.

Chcel som študovať hudbu ako praktickú vec, obzvlášť so zameraním na džez, to však na Slovensku nebolo možné. Podarilo sa mi získať štipendium na Royal Birmingham Conservatoire, kde som absolvoval svoje magisterské štúdium. Škola má vynikajúcu úroveň, spoznal som rôzne žánre, spôsoby interpretácie džezu. Naučil som sa veľmi veľa, ale dôležité boli aj osobné kontakty. Mali sme napríklad workshopy s klaviristom Johnom Taylorom, saxofonistom Jeanom Toussaintom, speváčkou Normou Winstone...

Ako sa vyučuje hra na bicie?

Bubeník sa učí interpretovať počúvaním, vníma to cez samotnú hudbu. Preto som sa džez učil počúvaním džezu. V Anglicku som získal základ, ktorý mi umožnil túto hudbu pochopiť, bola to obrovská skúsenosť. V ročníku študuje približne pätnásť ľudí, hráčov na rôzne nástroje, tí spolu cvičia a hrajú. Samozrejme, predpokladá sa, že základy ovládajú, no nemusí to byť dokonalé. Na štúdium vyberajú ľudí, v ktorých cítia potenciál rozvoja.

Po skončení štúdia som sa tu istý čas skúšal uplatniť, no uvedomil som si, že Anglicko nie je krajina, kde by som chcel zostať dlhodobo žiť a vychovávať deti. Ľudia tu nie sú horší ani lepší, no jednoducho majú inú mentalitu a ja som sa rozhodol vrátiť domov.

Ako sa vyvíja vaša kariéra, máte dosť príležitostí hrať si?

U nás by sa nedalo užiť jedným štýlom, preto som neskôr začal hrať aj blues, world music a iné žánre. Musím sa pred koncertom vnútorne nastaviť, aby som precítil danú hudbu. V súčasnosti vystupujem štyri- až päťkrát do týždňa. Keď skončili obmedzenia súvisiace s koronou, za dva dni sa mi naplnil kalendár na tri mesiace. Potrebujem živé hranie, stretávať ko-

legov, vnímať ľudí v publiku... Hoci občas človek potrebuje čas aj sám so sebou.

Hrávam komorný džez s Adrienou Bartošovou, folk so šansonom a world music so Szidi Tobias, inštrumentálny džez s triom Gabriela Jonáša, veľmi rád si zahrám s Broňom Dobrotom a jeho kapelou Blues rules, world music s formáciou Pressburger Klezmer Band, ale aj mnohými ďalšími. Veľmi oceňujem možnosť spolupracovať občas s Petrom Lipom. Prvý raz som v jeho kapele náhle zaskakoval za bubeníka. Bolo to bez predchádzajúceho skúšania, takže som celý večer musel „čítať noty“ a odbil som si skutočný krst ohňom. Našťastie, až neskôr som sa dozvedel, že koncert sa aj nahrával.

Zaujímavá je skúsenosť z muzikálov West Side Story a Turandot. Jedinou nevýhodou je, že pri tom sedím dole v orchestrišti a nemôžem si pozrieť predstavenie (smiech). Hral som aj v SND, ale tam bubeník hlavne počíta a udríe si len občas, to ma príliš nebavilo. I keď aj jedno cinknutie na triangel je pre orchester nesmierne dôležité...

Milovníkov džezu by som rád pozval na pravidelné otvorené jam-session, ktoré organizuje Juraj Kalász v kaviarni Adriana vždy v nedeľu večer (pokiaľ vystúpeniam nebráni korona). Je to komunitná záležitosť - amatérski hudobníci, ktorí majú dostatok guráže, si tu môžu zahráť s profesionálmi z tria Gabriela Jonáša. Hrávam tam rád, je to otvorená spoločnosť. Keď sa pridajú ľudia z publika, snažím sa ich motivovať, prípadne aj posunúť dobre mienenou kritikou.

Čo vám dáva pedagogická práca? Je to doplnkový zdroj obživy alebo pociťujete aj osobné zaujatie?

Vyučovanie na základnej umeleckej škole tvorí asi 30 percent času, ktorý venujem hudbe, vediem aj školskú kapelu. Kedysi som sa toho obával, stránil som sa učiteľstva, i keď som tento smer vyštudoval. No časom som zistil, že vyučovanie je veľmi pekná práca. Nehovoriac o tom, že pedagogická činnosť nám dáva aspoň trochu istoty počas korony - učilo sa cez skype.

Majú dnešné deti dosť trpezlivosti cvičiť hru na hudobný nástroj?

Je to veľmi individuálne. Treba vedieť, kedy zatlačiť na pílu a kedy zase uvoľniť, aby to deti neprestalo baviť a nestratili motiváciu. Musím si zaklopať, nemám žiaka, ktorý by nechcel na sebe pracovať. Hra na bicie sa učí priebežne, už počas prvých hodín dostane začínajúci hráč praktické informácie, ktoré môže používať celý život. Dosť sa to líši napríklad od klavíra, kde sa deti učia používať najprv len jednu ruku a až postupne sa dostanú k tomu, že si vedia niečo zahráť samostatne.

Má Slovensko výnimočných hráčov na bicie? Kto patrí k vašim hudobným vzorom?

Určite áno, napríklad Martin Valihora je top hráč, ktorý spolupracuje so svetovou špičkou. Ale tiež Marián Ševčík, Peter Solárík alebo mladý, zato však vynikajúci hráč Dávid Hodek. Mňa vtiahol do hudby bubeník kapely Metallica Lars Ulrich, začínal som rockovou hudbou. Inšpiráciu mi bol Neil Peart zo skupiny Rush a z tých džezových najmä Elvin Jones...

Snímka Andrej Mann

Máme dosť talentov medzi mladými hráčmi, žiaľ, mnohí nehrajú naživo. Novodobým trendom je robiť online projekty a keď potrebujete niekoho, kto vás nahradí na koncerte, nie je koho zavolať. Pre mňa je živé hranie podstatné, rád sa v hudbe dostávam mimo komfortnej zóny, kde sa musím vyrovnávať s náhlou situáciou. Trvá dlho, kým si človek vybuduje renomé a dostane sa do komunity. Dnes už sa hudbou môžem živiť, čím sa mi splnil sen.

Venujete sa aj vlastným hudobným projektom?

Od roku 2019 vediem kapelu d# pipl araund a spolu s priateľmi sa venujeme originálnej autorskej tvorbe. Ide o mix štýlov, pričom prevláda elektronická experimentálna hudba tvorená akustickými nástrojmi. V týchto dňoch sme dokončili debutové CD, radi by sme ho vydali ešte počas leta. I keď ide skôr o USB, keďže hudba je nahratá na tomto nosiči.

Potrebuje bubeník dobrú kondíciu? Ako vyrovnávate telesnú záťaž?

Človek musí byť vo forme, bubnovanie je fyzická činnosť ako taká. No nie som športovo nadaný, k posilňovaniu nemám vzťah ani nechodím do fitka. Rád bicyklujem a nedávno som objavil rekreačné lezenie. To ma dosť chytilo, navyše, takýto šport posilňuje chrbát.

Zlé jazyky hovoria, že sólo na bicie dovoľuje kapela preto, lebo bubeník chodíva na koncerty autom... Nevadí vám, že bicie sú v kapele „vzadu“?

(Tento vtíp Jakuba srdečne sa rozosmial.)

Nuž hej, prenášať bicie je iné ako flautu či ústnu harmoniku a často zveziem aj iných členov kapely. Auto je pre mňa nevyhnutné, dáva mi isté pohodlie i flexibilitu. Veľa času zaberie cestovanie na koncerty, rozkladanie a skladanie nástroja, zvukové skúšky atď. Hranie odhadujem na 10 % z tohto času, je to taká čerešnička na torte. A hranie na koncerte sa snažím užiť si čo najviac, za každých okolností. Nevadí mi, že bicie nástroje sú skôr v pozadí, vnímam ich ako doprovodný nástroj v hudbe. Pre mňa je absolútnou prioritou hrať každý štýl čo najviac verne a autenticky, ale tak, aby som stále ostal sám sebou.

*Zhovárala sa Jana Šutková
Snímky archív J. V.*

Vznik Siemens – Schuckertových závodov v Bratislave sa spája s prvým elektrickým osvetlením mesta

Siemens – Schuckertove závody, Bratislavské elektrotechnické závody, DANUBIUS ELEKTRIK... Príbeh dnes už neexistujúcej fabriky sa začal písať za rakúsko-uhorskej monarchie v roku 1903.

Uhorské Schuckertove závody Budapešť otvorili svoju novopostavenú pobočku vo vtedajšom Pressburgu na periférii mesta. Stála na pozemku medzi postupne sa rozširujúcou stanicou Považskej parostrojnej železnice Pressburg Filialen Bahnhof a Račičšdorfskou cestou, dnešnou Račianskou ulicou (živnostenský zápis a povolenie podnikat' sú datované 3. júla 1902). Výroba vo vtedy supermodernej fabrike sa hneď od začiatku zameriavala na točivé stroje elektropriemyslu, spočiatku pre jednosmernú elektrickú sústavu.

V roku 1903 sa Uhorské Schuckertove závody zlúčili s nemeckou firmou Siemens a názov sa zmenil na Siemens – Schuckertove závody. Jedným z hlavných dôvodov, prečo sa Siemens rozhodol otvoriť výrobu v našom meste, bolo získanie objednávky na zabezpečenie elektrického osvetlenia Bratislavy. Produkcia potrebných zariadení priamo na mieste ich budúcej inštalácie bola pre spoločnosť efektívnejšia.

Pohľad z Račičštorfskej cesty na výrobnú halu okolo roku 1905

Okolo roku 1908 sa firma začína zaoberať vývojom transformátorov. Sú potrebné pri bezstratovom prenose striedavého prúdu, ktorý postupne začína ovládať elektropriemysel. Treba poznamenať, že prenos a používanie jednosmerného prúdu obhajoval slávny vynálezca Thomas Alva Edison. Na druhej strane, používanie striedavého prúdu v praxi, jeho výrobu a bezstratový prenos na väčšie vzdialenosti preferoval ďalší vynálezca a veľkán elektropriemyslu Nikola Tesla. Striedavý

prúd sa ukázal ako podstatne vyhovujúcejšie a praktickejšie riešenie. Na jeho prenos však bolo potrebné vyvinúť transformátor, preto Siemens – Schuckertove závody začali v roku 1908 s vývojom vlastných transformátorov. V tom čase mala bratislavská fabrika podľa dostupných prameňov 1100 stálych zamestnancov a rozprestierala sa na ploche takmer 20 000 metrov štvorcových.

V roku 1912 sa začala sériová výroba

transformátorov. V období prvej svetovej vojny bol výrobný program rozšírený o trakčné zariadenia pre armádu a vojnové výrobky. Neskôr, v roku 1921, sa fabrika premenúva na Siemens a spol. komanditná spoločnosť a zároveň otvára svoju pobočku v Prahe. Naďalej má 1100 stabilných zamestnancov a tento stav vykazuje až do veľkej hospodárskej krízy v rokoch 1932 –

Továreň v roku 2006

1935, kedy klesol počet zamestnancov na 180. V roku 1936 sa výroba rozbieha znovu naplno. Počas vojnových rokov 1939 – 1945 produkuje fabrika okrem preferovaných výrobkov pre vojenské potreby aj elektrické zariadenia určené pre civilný sektor. Dodáva elektrické rozvody do trolejbusov, ale vyrába aj prvé domáce elektrospotrebiče, napríklad bojler, sporáky, žehličky, lustre či poistky...

Po vojne v roku 1946 prichádza k znárodneniu fabriky, avšak naďalej je jej ponechaný názov Siemens a spol. Od 1. januára 1950 sa jej pomenovanie mení na Bratislavské elektrotechnické závody, národný podnik (BEZ). Výroba domácich elektrospotrebičov je presunutá do českej firmy ETA, BEZ vyrába transformátory, motory a generátory pre priemysel.

V 70. rokoch 20. storočia mala BEZ-ka významné postavenie na vtedajšom trhu s transformátormi a ostatným sortimentom elektrických zariadení pre priemysel socialistických štátov združených v Rade vzájomnej hospodárskej pomoci, ako aj armády Varšavskej zmluvy. Preto bolo potrebné fabriku z kapacitných dôvodov rozšíriť. Na Račianskej ulici už nebolo kam, preto vtedajšie ministerstvo priemyslu

Rok 1926, vpravo časť továrne Siemens-Schuckert

ČSSR rozhodlo vybudovať novú továreň na výrobu transformátorov v Rači na dnešnej Rybníckej ulici. Nová fabrika mala lepší prístup pre zásobovanie aj pre expedíciu hotových výrobkov, využívala vlastnú vyhovujúcu železničnú vlečku aj modernú cestnú komunikáciu.

Aj fabrika na Račianskej mala vlastnú železničnú vlečku ústiacu do železničnej stanice Filiálka. Táto mala priestorovo nevyhovujúcu, avšak technicky raritnú konštrukciu, tzv. Rohlederovu koľajnicu. Išlo o mimoriadne prudký oblúk, po ktorom mohli prechádzať len vagóny s krátkym rázvorom kolies, aj to za špeciálnych bezpečnostných opatrení. Prejazd touto vlečkou vyžadoval vykofajenie (dobré čitate!) jednej strany vagóna, pričom druhá strana kolies sa opierala o zvláštny koľajový zlia-bok. Posun zabezpečoval navijak a traktor. Vozne boli do fabriky vlečené na lane a tu ďalej posunované ručne cez množstvo malých točníc. Pri nedostatku miesta sa neukladali výhybky, ale točne s malým priemerom.

Továreň na Račianskej ulici prešla vo väčšej miere na výrobu elektrických agregátov, elektrozariadení a iných strojov požadovaných vtedajšími direktívami rozvoja socialistického priemyslu.

Ďalším zlomovým dátumom je 1. november 1990, kedy prichádza k transformácii spoločnosti na Danubius elektrik, a. s.

Zánikom RVHP a rozpadom Sovietskeho zväzu prichádza Danubius Elektrik o významných odberateľov, ktorí nie sú schopní objednávať nové výrobky, ale ani zaplatiť za výrobky už odobrané. Podnik sa dostáva do finančných ťažkostí, v roku 1997 je v ňom postupne zastavená výroba a je naň uvalená exekúcia. Na aspoň čiastočné uspokojenie pohľadávok veriteľov sú rozpredané výrobné stroje a zariadenia, v roku 2007 je začatá fyzická likvidácia celého objektu.

Z hľadiska účty k industriálnym pamiatkam to bol priam zločin. Žiaľ, niet sa čomu čudovať, keďže fabrika stála na dnes mimoriadne lukratívnom pozemku takmer v centre Bratislavy a na Slovensku cenné objekty nedokážeme dostatočne chrániť. Vyspelejšia časť Európskej únie vie pre svoje priemyselné pamiatky nájsť primerané využitie a vznikajú v nich koncertné sály, tržnice, obchodné centrá...

December 2006

Podarilo sa mi navštíviť fabriku tesne po ukončení výroby a nafotiť reportáž z bývalých výrobných hál. Stroje boli ešte na svojich miestach, len už mali zelené nálepky „zexekvované“.

Dnes stojí na mieste slávnej továrne nové sídlisko. Niečo sa však predsa zachovalo - najstaršie skúšobné stroje a ovládacie prvky zo skúšobne točivých strojov, mramorové rozvodné dosky, odpory a motory vyrobené v roku 1903. O záchranu vzácnych fragmentov sa zaslúžilo vedenie bratislavskej firmy PPA Controll, ktorá stroje odkúpila pre muzeálne účely. Pôvodné výrobné zariadenia môžeme dnes obdivovať v Múzeu dopravy na Šancovej ulici ako jedinú pamiatku na Siemens - Schuckertove závody Pressburg.

Text a snímky Martin Entner, ostatné materiály archív autora

Aké víno ochutnáme v roku 2021?

Vinohradnícky ročník 2021 sa ukazuje ako štandardný. Keď sa novomestský vinič prebúdza, jarné mrazy vinohrady nezasiahli. V tomto roku sme nezaznamenali ani väčšie sucho. Suchšie obdobie striedali primerané priemerné zrážky a v čase sucha vinič čerpal zásoby vody z hĺbky. Leto bolo vo všeobecnosti slnečné, našťastie, tropické horúčavy nepanovali príliš dlho. Pomerne chladnejšie letné noci môžu zabezpečiť optimálnu koncentráciu kyselín v muštoch, ktoré sú vo víne veľmi potrebné a vzácne. Zaisťujú sviežosť vína.

Zber úrody tohto ročníka sa očakáva v bežnom období, t. j. v mesiaci august a september. Prvé naše skôr dozrievajúce odrody ako Iršai Oliver alebo Muškát moravský sa zberajú pri priemernej cukornatosti 17 - 19 °NM (stupňov normalizovaného muštomeru). Neskoršie odrody potom dosahujú v priemere 20 - 23 °NM. Hodnotiť modré odrody je dnes ešte prískoro, vývoj by mohlo pozitívne ovplyvniť vytúžené babie leto.

Zdravotný stav úrody ročníka 2021 hodnotia naši vinári Marián Vladár a Ján Drobný ako nadpriemerne dobrý. Vinohradníci zaznamenali menší tlak múčnatky, no čo sa týka iných chorôb - nič, čo by nezvládli. Predpokladajú, že hrozno bude zdravé a optimálne vyzreté.

Aktuálna situácia slovenských vinohradníkov a vinárov sa môže na prvý pohľad javiť ako priaznivá, v skutočnosti je však viac než kritická. Ohrozuje ju dovoz lacných zahraničných vín. Preto kľúčovým faktorom budú naši zákazníci, ktorí

budú preferovať slovenské vína a môžu byť nápomocní aj pri záchrane novomestských vinohradov.

Jednou z foriem pomoci pre novomestských vinohradníkov je projekt „Otvorené vinice“, ktorý už druhý rok realizuje rodina Vladárovcov na Otonelskej ulici. Aj v tomto roku ich tu zákazníci nájdu v piatok, sobotu a nedeľu. V lete počas prázdnin a dovoleníek otvárajú v piatok a sobotu. Pre potešenie Novomešťanov bude na jeseň samozrejmosťou samozber hrozna, v čase dní otvorených viníc.

Libor Gašpierik, predseda OZ Bratislavské vinohrady

Príd'te si pripomenúť zlatú éru džezu

Desať rokov od odohratia prvého koncertu Fats Jazz Band uplynulo ako voda. Orchester oslávil svoje výročie šnúrou koncertov po celom Slovensku, ale aj vydaním nového CD. Vyvrcholením koncertného turné bude **Golden Age Festival**, ktorý sa tohto roku uskutoční 18. septembra vo veľkej koncertnej sále Slovenského rozhlasu.

Viacerí členovia orchestra Fats Jazz Band sú Novomešťania a na stránkach Hlasu ste sa s nimi už stretli. Ich doménou je autentická, štýlová interpretácia ranej džezovej hudby 20. až 40. rokov minulého storočia. Aby boli čo najviac verní zvukovému ideálu tej doby, používajú originálne zrekonštruované historické hudobné nástroje, niektoré majú aj sto rokov. V ich podaní môžete počuť, ako hrali kapely Louisa Armstronga, Bennyho Goodmana či Tommyho Dorseyho na vrchole svojej slávy. Zoskupenie neopomína ani domácu, vte-

dy ešte česko-slovenskú scénu, a slovenské tangá či piesne z filmov pre pamätníkov hrajú rovnako radi.

Bratislavský orchester sa o priestor na javisku podelí s dvoma zahraničnými hosťami, pričom zvolená zostava sľubuje mimoriadny hudobný zážitok. **Hot Sugar Band** tvoria ôsmi francúzski hudobníci, ktorí vyžarujú na pódiu toľko energie, že donú-

tia swingovať všetkých okolo seba. Aj vďaka tomu patria k najžiadanejším kapelám vo svete tanečného swingu a štýlu Lindy Hop. Ich speváčkou hostkou bude fantastická **Nicolle Rochelle** z USA. **Originálny pražský synkopický orchestr** (O. P.S.O.) založil Pavel Klikar v roku 1974, od tých čias absolvoval viac než 2500 koncer-

tov a získal si meno v celej Európe. Verne dodržiava tradíciu autentického a štýlovo čistého poňatia džezu, blues a tanečnej hudby prvej polovice 20. rokov minulého storočia. Nedávno O.P.S.O. obnovila nová generácia hudobníkov, ktorá pod Klikarovým vedením zhmotňuje jeho zmysel pre každý autentický detail.

Chcete byť pri tom? Usporiadatelia venovali čitateľom Hlasu dve vstupenky, ktoré môžete získať, ak na e-mailovú adresu **manager@fatsjazzband.com** pošlete odpoveď na otázku:

„Koľký ročník **Golden Age Festivalu** sa bude v roku 2021 konať?“ Výherca, ale aj všetci ostatní milovníci džezu sa môžu tešiť na výnimočný hudobný výlet v čase.

Jana Škutková

Snímky archív festivalu

Chcete sa stať osobným asistentom?

Agentúra osobnej asistencie hľadá ľudí na pomoc osobám so zdravotným postihnutím. Asistencia sa vykonáva podľa potrieb a pokynov človeka so zdravotným postihnutím, čas a miesto výkonu sa dohodne priamo s ním. K tejto veľmi flexibilnej práci potrebujete empatiu, spoľahlivosť, vek nad 18 rokov a spôsobilosť na právne úkony. Štátom stanovená odmena je 4,18 eur za hodinu, prípadná individuálna dohoda možná. Služby agentúry a registrácia sú bezplatné. Taktiež poskytujeme bezplatný sociálne poradenstvo pre ľudí so zdravotným postihnutím a ich rodiny.

Ak vás ponuka zaujala, ozvite sa na **agenturaba@osobnaasistencia.sk**, alebo na tel. 0948 529 976, 0948 490 420.

Kontakty: Organizácia muskulárných dystrofiíkov v SR – Agentúra osobnej asistencie, Mesačná 12, 821 02 Bratislava, omd@omdvrs.sk

Nazreli sme do sveta divadelníkov

Divadlo je magický svet, do ktorého sa divák dostáva obvykle len z jednej strany. Nahliadnuť do miest vyhradených hercom, kulisárom či technickým pracovníkom divadla je však lákavé a pre väčšinu zvedavcov mimoriadne príťažlivé. Fotografi Jura Jovi Bartošovi sa to podarilo, keď v 70. rokoch minulého storočia fotografoval Radošinské naivné divadlo a neskôr spolupracoval s divadlom Husa na provázku. Záujem o špecifické umelecké prostredie ho neopustil a dnes popri viacerých známych divadelných súboroch zaznamenáva umeleckú činnosť mladých kolektívov, napríklad divadiel Tandem alebo Nude. Koncom júna o tom porozprával účastníkom besedy, ktorú pripravil Kabinet pomalosti v Novej Cvernovke.

„K dokumentovaniu zákulisia divadiel som sa pravidelne vracal. Zažíval a dokumentoval som situácie, pri ktorých vznikali nové divadelné predstavenia. Fascinovala ma atmosféra v divadlách počas skúšok a portréty hercov a režisérov, keď boli vo svojom pracovnom prostredí, ako debatovali, ako si ujasňovali veci,“ vysvetlil v rozhovore, ktorý moderovala vydava-

teľka Zuzana Dušičková. „Pri prezeraní týchto starších fotografií som si uvedomil, že okrem tém, ktoré pravidelne dokumentujem s cieľom zachytiť svedectvo doby, ako sú napríklad móda ulice, výklady či nápisy, sú svedectvom doby aj herci a divadelný štáb. Napríklad mám nafoteného Martina Hubu, keď hral pioniera. Dnes je veľký herec, profesor, a na fotografii je to chlapec v bielej košeli s červenou šatkou na krku.“

Zaznamenanie atmosféry doby ostáva fotografovou nosnou ideou. Vrávi, že prostredníctvom svojho fotografického projektu Zákulisie by rád inšpiroval ľudí k návšteve divadla alebo fotografovaniu.

Jana Škutková, snímka Juraj Bartoš

INZERCIA

Vodoínštalatérsvo – oprava, montáž. 0904572977.

Výherkyňa súťaže Čítame pre radosť – čítame Feldeka si zahrá v seriáli s Jurajom Bačom

Stredisko kultúry Bratislava-Nové Mesto spoločne s Rádiom Regina Západ vyhlásili v posledný júnový deň v priestoroch obrátenej pyramídy Slovenského rozhlasu víťazov jedinečnej súťaže organizovanej pod patronátom básnika, prozaika a dramatika Ľubomíra Feldeka.

Cieľom projektu Čítame pre radosť – čítame Feldeka bolo povzbudiť mladých k čítaniu slovenskej tvorby, motivovať ich k umeleckému prednesu a sústrediť záujem žiakov na čítanie s porozumením. Projekt mal súťažný charakter. Zapojiť sa doň mohli všetci žiaci základných škôl v Bratislave a nezvyčajnú výzvu prijali takmer dve stovky z nich.

Vyhodnotenie súťaže sa uskutočnilo v priestoroch galérie Slovenského rozhlasu. Ceny odovzdali spisovateľ Ľubomír Feldek, riaditeľka Strediska kultúry Bratislava-Nové Mesto Mária Priechinská, riaditeľka Rádia Regina Západ Mária Grebeňová-Laczová a populárny herec Juraj Bača.

Vítazmi, bez udania poradia, sa v mladšej vekovej kategórii stali Nikolas Kritikos, Hana Černá a Adriana Masaryková. Ocenenia v staršej vekovej kategórii si odniesli Hana Mikulová, David Zwach a Dorotea Šoltésová. Cenu za umelecký prednes získal René Krajčo, ocenenie za umelecký dojem Veronika Ewerlingová. Absolútnou víťazkou súťaže Čítame pre radosť – čítame Feldeka sa stala Dorota Kalávková.

Na výhercov čakalo množstvo zaujímavých cien ako tablet, knihy a darčekové poukážky. Atraktívnymi zážitkovými cenami pre 17 najúspešnejších súťažiacich boli prehliadka národnej kultúrnej pamiatky budovy Slovenského rozhlasu a nahrávanie interpretovaného textu v profesionálnom rozhlasovom štúdiu. Víťazka súťaže Dorota Kalávková bude účinkovať v jednej z epizód minisérie pre deti Robin, ktorá smeruje na obrazovky RTVS. V hlavnej úlohe exceluje jeden z porotcov Juraj Bača, ktorý projekt vymyslel aj napísal.

Branislav Oprala, snímka archív SK

Pozývame

STREDISKO KULTÚRY BRATISLAVA-NOVÉ MESTO, VAJNORSKÁ 21

tel.: 02/44 37 37 60, info@skvajnorska.sk, www.skvajnorska.sk
nájete nás aj na FB: <https://www.facebook.com/strediskokulturybanm>

HUDOBNO-TANEČNÉ PROGRAMY

21. 9., utorok, 19. h

Ženy čo hýbu Bratislavou

Cyklos diskusí – príbehy súčasných žien, ktoré nás inšpirujú
Moderuje Renáta Ďurišová

Hostia:

Lucia Siposová, herečka, speváčka a majiteľka známeho kabaretu
Dagmar Pupalová, zakladateľka Občianskeho združenia Pupalky
na pomoc ľuďom s Parkinsonovou chorobou
Martin Miller, psychológ a psychoterapeut

26. 9., nedeľa, o 17. h

Obnovené ČAJE O PIATEJ, živá hudba 60. – 90. rokov so skupinou
Šubinovci a Františkom Repom

KLUBOVÉ STRETNUTIA

2. 9., štvrtok, od 16. do 18. h

Patchwork

16. 9., pondelok, o 16. h

Klub priateľov opery

KURZY

Každý štvrtok od 17.15 do 18.30 h a od 19. do 20.30 h, **Joga zdravá chrbtica**

Každú stredu od 17. do 18. h, **Cvičenie Pilates**

Každý pondelok a štvrtok od 17. do 20. h, **Kurz keramiky**

DOM KULTÚRY KRAMÁRE, STROMOVÁ 18

tel.: 02/54 77 11 48

manager@skvajnorska.sk, www.skvajnorska.sk

PODUJATIA PRE ŠIROKÚ VEREJNOSŤ

6. 9., pondelok, o 19. h, **Poetický večer s Jurajom Sarvašom**

VÝMENNÉ STRETNUTIA ZBERATEĽOV (VSZ)

18. 9., sobota, od 7. do 13. h

Medzinárodné výmenné stretnutia zberateľov mincí, medailí, odznakov, starých pohľadníc, telefónnych kariet, kníh, gramoplatní, plagátov, filatelie, pivných podložiek, vyznamenaní, etikiet, plagátov...

KURZY

Každý utorok od 18. do 19.30 h, **Joga zdravá chrbtica**

Každý štvrtok od 17. do 18. h a od 18.15 do 19.15 h, **Cvičenie Pilates**

Kurz spevu každý utorok a štvrtok po dohode s lektorkou Máriou Borbelovou
na tel. č. 0904 239 156

Otvorenie

STREDISKA KULTÚRY VAJNORSKÁ 21

http://www.skvajnorska.sk e-mail: info@skvajnorska.sk
FB: https://www.facebook.com/strediskokulturybanm

09.09.2021 o 19.00 h

Moderujú:

Bibiana Ondrejková a Roman Pomajbo

Tamara Kramar

Juraj Bača

svetelná show

Fakirka Kika

Peter Nagy

10.09.2021 o 19.00 h

Komediálna show

Didiany a Lujzy

HOSTIA

Simona Salátová

Barbora Plešová

11.09.2021 o 16.00 h

Veľká detská show a skvelá zábava.

Tešiť sa môžete na Funny a jej kamarátov – zvieratká Gugu, Lulu, Žužu, Joja a Dodá.

LEGENDA SA VRACIA

muzikál

Alžbeta

BÁTHORY

MÝSTIK

Katarína Ivanková, Adela Mojžišová,
Juraj Bača, Filip Biro,
Marek Majeský, Eňa Podzámska,
Jana Valocká, Gregor Hološka
a ďalší.

12.09.2021 o 19.00 h

Sprievodná výstava v galérii SK: Ateliér neprofesionálnych výtvarníkov o.z.